

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

[Tractatus de attributis, de visione beatifica, de scientia Dei ac de ejus
voluntate et providentia]

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

§. II. Solvuntur objectiones

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77132](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77132)

naturam divinam, ut ab attributis & relationibus virtualiter distinctam, esse objectum formale & primarium, tam motivum quam terminativum divini intellectus. Unde

93 Dico primò: objectum primarium intellectus divini, esse ens increatum, non verò ens ut sic, & ut analogicè commune Deo & creaturis. Ita D. Thomas loco citato, ubi variis rationibus hanc veritatem demonstrat.

Prima & fundamentalis potest sic proponi. Illud est objectum primarium, & specificativum intellectus divini, quod est per se primò ab illo intellectum: Sed nihil creatum potest esse per se primò à Deo intellectum: Ergo ens creatum, ad objectum primarium, & specificativum divini intellectus pertinere non potest, sed solum ens increatum & divinū. Major constat, Minor verò probatur. Ut objectum ali quod, per se primò ab intellectu attingatur, debet per se primò representari per speciem: Sed in intellectu divino, nulla datur species quæ ens creatum per se primò representet: Ergo nihil creatum potest esse per se primò à Deo intellectum. Major constat, nam ex intellectu & specie fit adæquatum intellectiois principium, nec intellectus aliter quam specie objecti fecundatur, potes est proximè exire in intellectioem: Sed species non potest per se primò intellectum fecundare, nisi in objectum per se primò ab illa representatum, cum mediâ representatione fecundet: Ergo intellectus non potest per se primò aliquid intelligere, nisi à specie per se primò representetur. Minor verò probatur: in Deo nulla potest dari species creata, sed ipsa divina essentia habet rationem speciei, fecundantis divinum intellectum ad cognoscenda objecta: Atqui divina essentia nò potest per se primò representare creaturas: Ergo in Deo nulla potest dari species, quæ ens creatum per se primò representet. Major constat, Minor verò, cui soli potest inesse difficultas, probatur primò. Essentia Angeli, ut species, solum se ipsam per se primò representat, alia autem à se, prout in ipsa continetur: Ergo pariter essentia divina, ut species, solum se ipsam potest primariò representare.

Secundò, representatio speciei, vel est ratione similitudinis, vel ratione identitatis cum objecto: Sed divina essentia nulli rei create potest esse perfectè similis, nec cum illa identificari, ut constat: Ergo essentia divina, nullam rem creatam potest primariò representare.

Tertiò, objectum per se primò per speciem representatum, debet convenire cum illa saltem in eodem gradu immaterialitatis; ut docet D. Thomas infra quæst. 12. art. 2. inferens ex hoc principio, nullam speciem creatam posse representare quidditative Deum: Sed nihil creatum potest cum divina essentia convenire in eodem gradu immaterialitatis, ut manifestum est: Ergo nihil creatum potest per se primò representari per illam, ut speciem.

Quartò, species est virtus objecti primariò per ipsam representati, & ut illius virtus ad intellectioem concurrat, ut docent Philosophi in libris de Anima: Sed divina essentia nequit ad intellectioem divinam concurrere, ut virtus alicujus entis creati, ut evidens est: Ergo non potest esse species, per se primò representativa alicujus entis creati.

94 Secunda ratio D. Thomæ, quæ est quinta in ordine, sic ab illo formatur. Primò & per se in-

Tom. I.

A telledum, est perfectio intelligentis: secundum hoc enim intellectus est perfectus, quòd intelligit in actu, quod fit per hoc quòd est unum cum primo & per se intellecto: Sed nihil creatum potest esse perfectio intellectus divini: Ergo nihil creatum potest esse primò intellectum ab ipso, & consequenter solus Deus est objectum primarium proprii intellectus.

Tertia ratio quam ultimo loco ibidem proponit, sic potest formari. Objectum primò, & per se ab aliqua potentia attingibile, dat illi specificationem: Sed nihil à Deo distinctum, potest intellectui divino specificationem tribuere: Ergo nihil distinctum à Deo, potest per se primò ab intellectu divino cognosci, & consequenter sola veritas increata, est primarium objectum adæquatum illius. Minor videtur certa, nam dare specificationem potentia, est in illam exercere veram & propriam causalitatem: nihil autem creatum, potest esse causa vera & propria alicujus perfectionis divinæ; aliàs aliqua divina perfectio, verè & propriè à creaturis dependeret. Major autem probatur: Tum quia est commune Philosophorum axioma, potentias & habitus ab objectis sumere specificationem, quod intelligendum est de objectis formalibus & primariis: Tum etiam, quia in hoc objectum primarium à secundario differt, quòd istud purè terminat actum potentia, illud autem non terminat purè, & consequenter aliquod aliud munus erga potentiam exercet, quàm purè terminare: Sed supra purè terminare, nihil aliud esse potest quàm specificare potentiam: Ergo objectum primò, & per se, & ratione sui ab aliqua potentia attractum, dat illi speciem.

95 Ultima ratio sumitur ex Tractatu de voluntate Dei: Objectum enim primarium voluntatis divinæ, non est bonum in communi, abstrahens à creato & increato, sed bonum increatum & divinum: Ergo pariter objectum primarium intellectus divini, non est verum in communi, abstrahens à creato & increato, sed verum divinum & increatum. Consequentia tenet à paritate rationis. Antecedens autem demonstrari solet in Tractatu de voluntate Dei, & potest breviter hinc suaderi. Objectum primarium voluntatis est finis, media namque non amantur ratione sui, sed solum ratione finis, & consequenter sunt extra objectum voluntatis primarium: Sed nulla bonitas, præter incretam & divinam, esse potest finis voluntatis divinæ: *Omnia enim propter semetipsum operatus est Dominus*, ut dicitur Prov. 16. Ergo sola bonitas divina & increata, est objectum primarium voluntatis divinæ. Alias rationes exponemus in Tractatu de scientia Dei, quando ostendemus Deum non cognoscere creaturas immediate in seipsis, sed solum in seipso, & in essentia sua tanquam in causa.

Disp. 2. art. 1. c.

§. II.

Solvuntur objectiones.

96 **O**bjicies primò cum Durando: Quò aliqua potentia est perfectior, quò universalius habet objectum: Sed intellectus divinus est potentia perfectissima, & verum ut sic, abstrahens à creato & increato, est universalius, quàm verum increatum: Ergo objectum primarium & specificativum intellectus divini, non est verum increatum, sed abstrahens à creato & increato.

Confir.

Confirmatur & magis explicatur hæc ratio. Quò potentia est perfectior, ei debet correspondere perfectius objectum: Sed objectum quo est universalis, eò est perfectius: Ergo potentia perfectissima, qualis est intellectus divinus, assignari debet objectum universalissimum, quale est ens abstrahens à creato & increato. Major constat, Minor probatur. Quò objectum est abstractius, eò est perfectius: Sed quò universalis est, eò abstractius est: Ergo quò est universalis, eò est perfectius.

97 Ad obiectionem distinguo Maiorem: Quò aliqua potentia est perfectior, eò universalis habet objectum; universalitate prædicationis, nego: universalitate continentia, & causalitatis, concedo. Ad Minorem similiter distinguo: Verum abstrahens à creato & increato, est universalis vero increato; universalitate prædicationis, concedo: universalitate continentia & causalitatis, nego. Nam verum increatum, cum sit prima causa, & prima mensura totius veritatis creatæ & participatæ à rebus, eminenter actualissimè continet omne verum creatum, ad quò secundariò intellectus divinus se extendit. Ex quo patet responsio ad confirmationem, concessa enim Maiori, distinguenda est Minor. Quò objectum est universalis, continentia & causalitate, eò est perfectius, concedo Minorem. Quo est universalis prædicatione, nego Minorem. Ad cuius probationem, distinguo Maiorem: Quò objectum est abstractius abstractione formali, eò est perfectius, concedo: Quò est abstractius abstractione potenciali, nego: quò distinctione applicatâ Minori, debet negari Consequentia.

98 Obijcies secundò: Objectum adæquatum alicuius potentia, debet sub se continere omnia quæ possunt ab illa attingi: Sed verum increatum non continet sub se omnia, quæ possunt ab intellectu divino cognosci: Ergo non est objectum adæquatum intellectus divini, sed ens abstrahens à creato & increato. Minor patet, nam intellectus divinus non solum cognoscit Deum, sed etiam creaturas, secundum proprias rationes: Atqui creaturæ non continentur sub ente increato, bene tamen sub ente ut sic abstrahente à creato & increato: Ergo ens increatum non continet omnia quæ attingit intellectus divinus. Maior autem probatur: Objectum adæquatum non potest excedi à potentia, aliàs adæquatum cum illa non erit: Sed si non contineat omnia quæ potentia valet attingere, exceditur à potentia: Ergo debet illa omnia continere.

Respondeo distinguendo Maiorem: Objectum adæquatum extensivum, concedo: objectum adæquatum specificativum, subdistinguo Maiorem: debet sub se continere &c. continentia formali aut eminenti, transcat: continentia determinatè formali, nego Maiorem. Et sub eadem distinctione Maioris, distinguo Consequentiam: non est objectum adæquatum, extensivum, concedo: adæquatum, specificativum, nego.

99 Explicatur: In qualibet potentia vel habitu, duplex solet distinguere objectum: unum quod dicitur adæquatum specificativum, à quo potentia vel habitus, suam specificationem desumit; & aliud quod appellatur adæquatum extensivum, ad quò potentia vel habitus potest se extendere primariò, vel secundariò, nec potest extra eius limites ferri. Quia ergo, licet intellectus divinus Deum & creaturas cognoscat, spe-

ciem tamen à creaturis non accipit, nec per se primò illas attingit, sed tantum secundariò, & quatenus continentur in essentia divina tanquàm in causa, ut ostendemus in Tractatu de scientia Dei, obiectum adæquatum specificativum intellectus divini, est sola increata veritas, quamvis obiectum adæquatum extensivum, sit verum ut sic, prout abstrahit à creato & increato. Quò magis explicari & illustrari potest in obiecto intellectus nostri: ut enim docetur in Metaphysica, nos intellectus non specificatur ab ente communi enti reali & rationis; & tamen secundariò ens rationis cognoscit, propter habitudinem quam importat ad ens reale, & dependentiam ab illo. Similiter Metaphysica adæquate specificatur ab ente reali, & tamen secundariò ens rationis considerat, & de illo passiones demonstrat, quia ens rationis ab ente reali dependet, & ad illius instar confingitur. Sicut ergo ens rationis formaliter continetur sub obiecto extensivum intellectus nostri, & tamen non pertinet ad obiectum specificativum illius: ita creaturæ formaliter continentur sub obiecto extensivum intellectus divini, non tamen sub obiecto primario & specificativo illius. Et sicut salvatur in ente reali esse obiectum specificativum adæquatum intellectus creati, quamvis ens rationis cognoscat; quia illud cognoscit per ordinem ad ens reale, & per speciem illius: ita in veritate increata salvatur esse obiectum adæquatum specificativum intellectus divini: quia creaturas solum secundariò cognoscit, & illas considerat in veritate increata, & per speciem illius.

Obijcie tertio: Ens commune Deo & creaturis cognoscitur ab intellectu divino, primariò & ratione sui. Ergo est objectum illius primarium. Consequentia patet, Antecedens probatur. Deus cognoscit omne verum, omni modo quò est cognoscibile: Sed ens ut commune Deo & creaturis, est cognoscibile primariò, & ratione sui; & sic de facto cognoscitur ab intellectu creato: Ergo ens commune Deo & creaturis cognoscitur ab intellectu divino, primariò & ratione sui.

Respondeo, negando Antecedens, ad cuius probationem distinguo Maiorem: omni modo quò est cognoscibile absolute, & à quovis intellectu, nego Maiorem: omni modo quò est cognoscibile ab intellectu divino, concedo Maiorem, & sub eadem distinctione Minoris, nego Consequentiam. Nam licet ens ut sic possit cognosci primariò & ratione sui ab intellectu creato, non tamen à divino, quia in tali cognitione multiplex imperfectio importatur: est enim confusa & potentialis, non exprimens, sed tantum implicite importans differentias contractivas; est etiam dependens in sua specificatione ab aliquo prædicato quod non exprimit infinitam perfectionem, & quò est negativè creatum, hoc est non dicens perfectionem increatam; & insuper ex tali cognitione arguitur possibilis dependentia ab ente positivo creato in specificatione cognitionis divina; cum ens creatum sub ente ut sic contineatur, & potentia attingens per se primò aliquam rationem communè, possit primariò circa illius inferiora versari.

Dices: Ens ut sic, & prout abstrahit à creato & increato, non potest cognosci ab intellectu divino secundariò, & tanquàm obiectum materiale, eò modo quo creaturæ ab illo cognoscuntur: Ergo debet ab illo attingi primariò, & ratione sui: & sic

& sic erit eius objectum primum, & specificativum.

Respondet ens ut sic posse dupliciter sumi: primum secundum quod implicite includit, secundum pro eo quod explicat: primo modo sumptum, cognoscitur ab intellectu divino partim primario, prout nempe includit Deum; & partim secundario, prout scilicet includit creaturas: secundo autem modo sumptum, non cognoscitur omnino primario, nec proprie secundario, sed tanquam predicatum inclusum in objecto primario, ad eum modum quo partes physicae vel metaphysicae cognoscuntur in toto.

102 Instabit: Scientia divina attingit primum ens ut sic, Deo & creaturis commune: Ergo & intellectus divinus. Consequentia patet, tum ex B paritate rationis, tum quia objectum particularis virtutis, qualis est scientia, non potest esse universalis objecto potentiae in qua talis virtus residet. Antecedens vero probatur: Scientia Dei formaliter est Metaphysica, cum haec sit perfectio simpliciter simplex, quae formaliter reperitur in Deo: Sed Metaphysica attingit primum ens ut sic, Deo & creaturis analogice commune, cum illud sit proprium eius objectum: Ergo & scientia Dei.

Respondeo negando Antecedens, ad cuius probationem, nego Majorem; cum enim Metaphysica in suo conceptu formali involvat aliquam imperfectionem, nempe specificationem, & dependentiam ab ente ut sic, quod est potentiale, & implicite involvens ens creatum, non est perfectio simpliciter simplex, nec continetur in Deo formaliter, sed tantum eminenter: quatenus scilicet scientia divina omnia cognoscit sub altiori & actualiori ratione, nempe entis divini, in quo eminenter continentur.

§. III.

Objectum formale motivum divini intellectus explicatum.

103 Deo secundum: Objectum formale motivum divini intellectus, est sola divina essentia, ut distincta virtualiter a relationibus, & attributis.

Probatur conclusio ratione fundamentali: Illud habet rationem objecti motivi intellectus, quod est species, vel gerit vices speciei intelligibilis, & intellectum ad intelligendum movet, & fecundat; concurratque cum illo ad intellectionem: Sed sola divina essentia, ut distincta virtualiter a relationibus & attributis, est species qua intellectus divinus fecundatur ad intellectionem; & cum ipso ex parte principii ad intellectionem concurrat: Ergo sola divina essentia sic sumpta, est objectum formale motivum intellectus divini. Major constat ex Philosophia, Minor autem, in qua est difficultas, ostenditur primo. Quamvis Angelus comprehendens seipsum, non solum substantiam suam, sed etiam proprietates, & cetera praedicata ad ipsum pertinentia cognoscat; sola tamen Angeli substantia gerit vices speciei ad haec omnia cognoscenda: Ergo pariter, quamvis Deus seipsum comprehendens, non solum essentiam suam, sed etiam attributa & relationes cognoscat, sola tamen essentia, ut ab illis virtualiter distincta, est species qua divinus intellectus intelligit.

Secundo probatur eadem Minor: Divina essentia, quia continet eminenter creaturas, est

A species qua Deus illas intelligit, ut supra arguebamus: sed essentia divina, ut distincta virtualiter a ceteris praedicatis, illa perfectissime continet: Ergo est species ad illorum cognitionem.

Tertio probatur ex fundamentis articulo 104 praecedenti statutis: Ostendimus enim speciem intelligibilem in Deo non distingui virtualiter ab eius essentia, intellectu, & intellectione; cum haec ad eandem lineam intellectualem pertineant, & idem objectum formale respiciant: At si species intelligibilis non esset sola divina essentia, sed etiam relationes & attributa, distingueretur virtualiter a natura Dei, & ab eius intellectu, & intellectione, ut constat; cum attributa & relationes in Deo virtualiter distinguantur ab essentia, & ab intellectione constitutiva illius: Ergo sola divina essentia habet in Deo rationem speciei, non vero attributa, vel relationes.

Confirmatur, & magis illustratur haec ratio: Quia intellectus divinus est in sua linea formaliter simpliciter infinitus, non datur in Deo intellectus multiplex virtualiter, sed unus, non solum reali, sed etiam virtuali unitate: At divina essentia, ut species, est infinita simpliciter in ratione & linea speciei: Ergo in hac ratione est una reali & virtuali unitate: At qui si non sola essentia divina, ut ab aliis virtualiter distincta, sed aliae divinae formalitates obtineant rationem speciei, non esset in Deo una species unitate virtuali, sed multiplex virtualiter; quae enim essentiae, attributis, & relationibus, quatenus continguntur, conveniunt, virtualiter multiplicantur in Deo: Ergo sola Dei essentia, ut virtualiter a relationibus & attributis distincta, est species qua divinus intellectus intelligit.

Confirmatur amplius: Si relationes divinae, non solum ratione essentiae, sed etiam ratione 105 sui, secundum id quod superaddunt essentiae, & lineae absolutae, essent species qua Deus intelligeret; sequeretur non solum virtualiter, sed etiam realiter multiplicari rationem speciei in Deo: Consequens est falsum: Ergo & Antecedens. Falsitas Consequentis est manifesta, non enim minus inconveniens videtur, multiplicari in Deo realiter speciem intelligibilem, quam intellectum, vel intellectionem. Sequela vero probatur: quae conveniunt relationibus divinis, ratione illius quod addunt supra essentiam & lineam absolutam, realiter multiplicantur: Ergo si illis convenit ratione superadditi ad praedicata absoluta, ratio speciei, realiter multiplicatur species in Deo.

Probatur secundum conclusio, & amplius demonstratur 106 divinas relationes non posse habere rationem speciei, nec consequenter objecti motivi, respectu divini intellectus. Species est principium quo intelligendi: Sed relationes divinae non sunt principium quo intellectionis essentialis: Ergo ratione sui non sunt species, nec gerunt munus speciei. Major constat ex Philosophia, Minor autem probatur. Absoluta sunt priora notionalibus in Deo, & consequenter nequeunt ab illis esse ut a principio; nam principium prius est eo quod est a principio: Sed intellectio essentialis in Deo est absoluta: Ergo relationes non possunt esse principium quo illius.

Probatur tertio: Si relationes in divinis haberent 107 rationem objecti motivi, & speciei intelligibilis, sequeretur quod una persona, ratione